

AKATALPA

Şubat 2001

Sayı : 14

KIŞ KUŞLARI

İnsanların çoğu kışı sevmez. Yaşam bahardır, yazdır onlar için. Büyük bahışçilerse onunla kendilerini sınırlar. Hayır, Rus ruleti oynamazlar; kazanacakları bir kışa ayarlıdır; en olumsuzuna, en 'kara'sına. 'Al'lı olanına dönüp bakmazlar bile. Onu, herkesin arzusunu gidermeye çalıştığı bir pespaye sayarlar.

Gündelik hayat öylesine kuşatmıştır ki onları, o hayatın varlıkları olsalar parçalanıp dağılacaklardır. Ne yapar yapar kalırlar. Benzerlerinin gerçek nasılsına içten gelerek gülümser ve iyi olduklarını söylerler. Aslında o sırada tam bir yokoluş şiiri içindedirler. Güncel çizgiye, ya balkonlardan, ya minare boyundaki köprülerden bakmaktadırlar.

Onlar ki sıradanlık ülkesinden yalıtılmışlardır, onlara ayrılık, yoksulluk, ölüm mü olur!

Kışı nötr bir barınak olarak algılar ve küllerle oyalanırlar. Nasılsa karlar yağacak, güçlüğüne ya da hiçliğin bombardımanı yorulacak, zaman ayak değiştirecek, mekân koca gövdesinin bir iki küçük parçasını aç piranhalara sunacak ve varlık sıfır kilometreden yoluna devam edecektir.

Onlar ki anlam işçileridirler, yerin yedi kat altında da olsa aradıkları, bir dudağı yerde bir dudağı gökte zebellahlar da beklese kapıları, pencereleri, cümle muhtemel sızma noktalarını, ne yapar yapar hedefe ulaşırlar, bize yepyeni, pırıl pırıl bir hayatı sunar gibi, umduğumuzu, beklediğimizi, aradığımızı, zızzızzı, getirir usulca menzilimize bırakırlar.

Ötesi, sade, kolumuzu kıpırdatmamıza, gözeneklerimizi açmamıza, belki tüyelerimizi biraz parlatmamıza kalmıştır.

-Heey, tüyelerimiz parlıyor mu?..

Tahir Abacı, Ramis Dara, Nuri Demirci, Melih Elal, Metin Güven, Hilmi Haşal, Mustafa Köz, Soner Sancaktepe, Saffet Soyöz, Betül Tarıman, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu, İhsan Üren, Halim Yazıcı.

Nuri DEMİRCİ

KÂBUS

usulca giriyorum, açık unutulmuş kapıdan
kalın bir sessizliğe uzanmış kauçuğun gölgesi
mutfak masasında
parmak izleri silinmiş iki boş fincan
ve tezgâhta çay lekeleri

eşikte, düşürülmüş hediyem, telaşın izi
güneşin topuzuna taktığım toka
üst üste iki terlik, holde
mavi mantonun boşluğu

paydos zili çalıyor evin
ve odalarda geziniyor ağır kanatları
zamansız leyleklerin

ÜLKE

hiç kimse kalmıyor ortalıkta, zifiri
bir ormanda geliyor uyku

ilkokul çocuklarının resim defterlerinden çıkmış
ince bir yoldan geliyor

tavandan geliyor, gölgeleriyle
kuytularıyla, rüzgârıyla
deniz emmiş bir çocuğun nefesiyle geliyor

tek tek kilitleyerek odaları
upuzun bir koridordan geliyor

Melih ELAL

Şiiri ve şiir sanatını kaygı edinen dergilerden biri de Mart 1995 ile Ekim 1999 tarihleri arasında Bursa'da yayımlanan *İpek Dili*...

Bursa, Çin denizinden Avrupa içlerine uzanan İpek Yolu'nun önemli duraklarından biri. Belki de en önemlisi. Adı üzerinde, İpek Yolu... İpeği kaynağından, Çin'den alıp Avrupa'ya taşıyan kervanların, Avrupa öncesindeki son durağı ise Bursa. Aynı zamanda da, ipek böceğini yetiştirerek, Osmanlı'nın ipek merkezlerinden biri olan kent. Öyle ki, ipekle özdeşleşmiş, ipekle anılır olmuş.

İpeğin, özellikle de ipekten üretilen kumaşın şiirsel bir yanı da var. Ele avuca sığmaz ipek. Avucunuza alırsınız, sıkarsınız; elinizi açtığımızda dağılır kayıverir avucunuzdan. Size teslim olmaz, istediği gibi şekil alır, özgürlüğü sever. Kendine özgü bir düzeni, güzelliği vardır. Şiir de öyle değil midir? O nedenle şiirle ipeği, imgelemimde hep özdeşleştirmişimdir. *İpek Dili* de şiirle buluşan güzel bir ad, güzel bir seçim.

İlk sayısı, 31 Mart 1995'te yayımlanan *İpek Dili*'nin İlk Söz başlıklı çıkış bildirgesinde, "... mesela bu yayın faaliyeti bağlamında 'has şiir'i öne çıkarmaktan ve buna imkân verebilecek kulvarları yeniden tanzim etmekten geçiyor" sözleriyle; derginin şiiri temel alacağı, şiiri sorgulayacağı ve 'has şiir'i öne çıkaracağı duyuruluyor. Ayrıca "... bize ait 'estetik tavır'ın, zamanla 'hoş bir ada'ya dönüşmesini arzuladığımızı ifade ed(iyoruz)" denilerek de, kendilerine özgü estetik tavırları olduğu duyuruluyor ve bu tavırdan ödün verilmeyeceği sezdiriliyor.

İpek Dili'nin estetik tavrı nedir, bu da aynı yazı içinde okuyucuya duyuruluyor. Şiir söz sanatlarından uzaklaşmaktadır. Bu da cılız, kısır, düzeysiz, derinliksiz bir anlatım oluşturmaktadır. Bunların içinde sonraya bıraktığım bir sözcük daha yer almaktadır. İnkârcı tutum... *İpek Dili*'nin 15 sayı süren yayın periyodunda tüm sayıları incelendiğinde, bu sözle anlatılmak istenenin iki bağlamda düşünülmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Birincisi, şiir geleneğini yok sayan, sanatlı söyleyişlerden uzak duran, söz sanatlarını inkâr eden şiir anlayışı; ikincisi ise dinsel motiflerden uzak durma. *İpek Dili*, yayımı süresince, yazıları ve şiirleriyle dini motifi ihmal etmiyor, bir noktada İslami söylem ile şiiri buluşturmaya çalışıyor. Böylece 'has şiir'den oluşmuş; 'hoş bir ada' oluşturmaya çalışıyor.

Derginin getirdiği 'estetik tavır', onları seçmeci davranmaya götürüyor. Zaten bunu da ilk sayının bildirgesinde açık açık belirtiyorlar: "Bu bakımdan 'kapımız herkese açıktır' türünden popülist yaklaşım ve tutumları elinin tersiyle itiyor, *İpek Dili*. Zira, seçme ve seçmeci olacak."

Yayın periyodu açısından da farklı bir dergi *İpek Dili*. "Yayın periyodu konusunda söyleyeceğimiz şey, *İpek Dili*'nin kendini zamanın hapsedici ve zorlayıcı sınırlarıyla çevrelemeyecek olmasıdır. Yani haftalık, aylık, iki - üç - dört (...) aylık, mevsimlik, yıllık değiliz. *İpek Dili*'nin yeni bir sayısının okuyucu(su) karşısına çıkması, her zaman ve daima bir olgunluk ve ortak paydaların oluşarak dile geleceği ışıklı dönemlerin ardından gerçekleşecek" denilerek, yayında belli bir zaman diliminin olmadığı duyurulur okura daha ilk sayıda. 15 sayılı yolculuğu incelediğimizde iki ay ile altı ay arasında değişen zaman dilimlerinde yayımlandığını görürüz derginin.

İpek Dili, 29x40 boyutlarında, birinci hamur kağıda dört sayfa olarak basılır. Başlık bir çizgi ile yazılardan ayrılmıştır.

KIRK KAPI

Zeytinlerden geç, kuyuyu bul
bir gemi leşi, bir şahmaran
sur diplerinde açılmış üç gül
tuz ekmek öğüdü dinlenen zaman
bozmuş kızlarımızı sürmeyle rastık
koparılmış bir elma gibi göv
nalın kopça, dönmeyen çıkırcık
erginliğin, yetmeliğin dev
masallarıyla kapanmış kırk kapı
üstüne kırk kilit, kırk yivli dua
kararan yosun, üzerlik ve hamaylı
zeytinlerden geç, kuyuyu bul sonra
bekle ilk gökle açılış ilk sofrası.

İpek Dili ibaresinin solunda 'şiir', sağında 'seçki' sözleri yer alır. Seçki sözünün yanında dergi numarası bulunmaktadır. Derginin tümü büyük harflerden oluşan başlığı, 31 Mayıs 1995 tarihinde yayımlanan ikinci sayısında değiştirilerek tümü küçük harflerden oluşturulur. Bu başlık Ekim 1999'da yayımlanan 15. sayıya değin aynı kalır. Burada bir konuya değinmeden edemeyeceğim. İlk sayılarda -ilk beş sayı- yayım tarihi günü gününe verilir ve bu genellikle ayın son günüdür. Yalnız üçüncü sayının yayım tarihi 31 Eylül 1995'tir. Böylece *İpek Dili* şiir adına 1995 yılına bir gün eklemiş ve takvimlerde belirtilmeyen bir günde yayımlanmıştır. Bu yanılığdan olsa gerek, *İpek Dili* altıncı sayıdan başlayarak yayım tarihini Mayıs 1996, Haziran 1996 biçiminde belirtmeye başlar.

İpek Dili'ni yayına hazırlayan İhsan Deniz'dir. Deniz'in hemen her sayıda şiir ve şiir ortamı üzerine yazıları ve şiirleri yayımlanır. Deniz'in yanında en çok şiiri yayımlanan şairler Hüseyin Atlansoy (11,12 ve 14. sayılarda şiiri yok), Seyhan Arslan, Cem Yavuz, Necat Çavuş'tur. Derginin yayımı süresince 50 şairden 153 şiir yayımlanır.

İpek Dili'nin ikinci sayısından başlayarak 'söz' başlığı altında *İpek Dili* imzalı yazılarda derginin içeriğine ve şiir ortamına değinilir. Kanımca bu yazıların yazarı, derginin yayımcısı İhsan Deniz'dir.

İpek Dili'nde 'Poetika' başlığı altında şiir ve şiir sorunları tartışılır. Bu köşede İhsan Deniz (1,2,3,4,5,6,7,8,9. sayılar), Kâmil Eşfak Berki (3. sayı), Hüseyin Atlansoy (10. sayı), Mustafa Muharrem (11,12,13,14. sayılar), Halil Güney (15. sayı) yazar. 'Şiir Muhiti' köşesinde; İhsan Deniz (4,6,7,10,12. sayılar), Nevzat Çalığışu (8,9,12. sayılar), Yasin Doğru (14. sayı), Halil Güney (15. sayı) şiir ortamını, şiir üzerine yazılanları inceleyip irdelerler.

İpek Dili, adres olarak son sayıya kadar, Nevzat Çalığışu'nun Yeşil'deki Sanat Kitapevi'ni belirtir. Son sayıdaysa Emir Han'a taşınır.

İpek Dili'nin Ekim 1999'da yayımlanan 15. sayısı son sayıdır. Yayın periyodu belli olmadığı ve bitirildiği belirtilmediğine göre yine yayımlanır mı bilinemez. Şimdilik bir başka bilinmez de *İpek Dili*'nin bu 15 sayılı serüveninde, kendilerine özgü 'estetik tavır'ı oluşturup oluşturmadıkları, 'has şiir'i bulup bulamadıklarıdır.

İpek Dili, Bursa'da *Nilüfer*'le başlayan yazın dergiciliğinde, hoş bir seda.

Tahir ABACI

ELLER

Masamda kıvranıyor bir şiirin iskeleti
Düş başlamıyor ki ağsın pencereden
Bahar göç çalışıyor yerleşikler yurdunda

Çerden çöpten edevat, kömürden iş yerleri
Gözleri yok çırakların ağarmayan şafağı görecek
Bir şey üretmiyor dumanı tütmeyen fabrika

Akmayan suyundan içtim yapılmamış çeşmenin
Yayınlanmamış gazetede kapışıldı vukuatım
Basıldık yok sevgiliyle öpüşürken
Kurulmamış partiden ihraç edildim

Kalabalıkta vuruldum, hiç gören olmadı
Ağzımda tadı ekilmemiş buğdaydan ekmeğin

Ve göz görüyor, ayaklar basıyor toprağa
El dokunuyor, ten hissediyor, oluk boşalıyor...

İhsan ÜREN

ZAMANIN TERKİSİNDE ...

Uzandı; kuğu boylu
Kris-
tal sözcüğü,
çat kırıldı.

An'ın ayasında,
Işıltılı ve cilveli dalgalanma...

Zamanın terkisinde ölüm;
Gidiyoruz ufuk yakın!

Usandım,
Dur / kalk,
Düş / kalk,
geriye kalmaktan!
İzin ver, olgun vedalaşalım.
Bir ölümlüye
bu kadarı değil mi hak?

Zamanın terkisinde ölüm;
Gidiyoruz ufuk yakın!

Zamanın
Huyu- dur,
Suyu- dur, deme.
Aziz bil zamanı;
Aziz öl,
Aziz ol.

Zamanın terkisinde ölüm;
Gidiyoruz ufuk yakın!

İlyas TUNÇ

MİRAS

ne yapsam kurtuluş yok içimdeki *ben*'den
soluğuma kabuktur büründüğüm şu beden

elbette bir koltuk edinirdi sağ yanda
şimdi düştü düşecek soldaki sandalyeden

kıt kanaat geçindi, söylemedi derdini
iyilik de dilemedi ömründe hiç kimseden

ölünce eminim ki derler, iyi adamdı
sahi kaç paradır beş metrelik bir kefen

babasından kalan paslı bir *örs*'müş ona
ayakları bu yüzden geçmiyor üzengiden

bir çekiç alabilse örsünün üzerine
topuğuna çiviler batar mıydı inceden

özen göster, ey *ilyas*, bedeninin güzel miras
babaya da bir şey kalmamış ki dededen

Halim YAZICI

LELEGLER

burada yaşarım
bir kartal yuvasında

ben denizlere bakarım
denizler de bana

en iyi yoldaşlarım
batı rüzgârlarım

kanatlarımı takarım
takar uçarım

denizlerden gelir
aşklarımı yaşarım

yaşar Troyalılara karışırım
adlarıyla aşklarımın

adım nedir kim bilir
belki Kar
belki Leleg'dir.

BİR DÜŞ : SETBAŞI ŞİİR AKŞAMLARI

Hilmi HAŞAL

Bunu herkes yapar; zamanı geriye alma denemesini. O çaresiz hamleyi. Ki çok kişisel, çok özel bir hamledir. İnsanın kendinden başkası anlayamaz. Belki kendisi bile anlayamaz kendini. Bu nedenle söz konusu içgüdüsel girişimi düş diye adlandırmak doğru olur. Evet bu bir düş açılımı...

Şimdi zamanı geriye sarıyorum, ama yazılı gölge düşürerek, dış dünyaya yansıtıp paylaşma uğruna. Böyle, 'zamanı geriye sardım' dediğim andan itibaren, geçmiş yolları tersine yürüyüp ilk gençliğime varıyorum. Orda, saf, saydam yıllarımı, volkanik coşkuyu okuyorum. Sağlıklı bedeni, bedendeki umut kıvılcıklarını... Toy suskunlukları, utangaçlıkları, beceriksizce tasarlanan, girilen şiirleri, öykü ve roman taslaklarını alıyorum. Hep yarım kalmış 'müthiş' yapıtları...

Tümünün kâğıda değmiş, günlüklere bulaşmış sıkıntısı. O sıcaklık, heyecan ve dehşet anlarının endişesi : 'ya bu satırlar içimdekilerin aksi değilse?..' ikileminin baskısı. Yüzümün atlasındaki sivilceler... Arda nehrinin griye çalan köpüklerindeki suretimin dalgalanışımı seçiyorum şimdi. Kırçalı'deyim, nehir boyunda; çakıllarda desen bırakmıyor ne yazık ki ayak izlerim.

Anıların izini sürmek, zamanı geriye sarmanın bir kısmıdır. En sık uğranılan, hayatın değerli rastlantılarını ve alışkanlıklarını tutan yerler. Alışkanlık etmiş yerler önce gelir akla. Kırçalı'de Pazar Meydanındaki, parka ve çeşmeye (Ayşe Molla Çeşmesi'ne) bakan sıradaki dükkânlardan biri kitapçıydı. Kırtasiye ve okul gereçleri de satıyordu. Ama ben en çok Türkçe yayınlar nedeniyle uğruyordum oraya. Kitapevinin adını anımsayabilsem keşke... (Okul Arkadaşım Hafize Mutlu'nun evi pazarını yukarıdaki mahalledeydi. Onu bulup öğrenmem mümkün. Telefonla ulaşıp soruyorum; anımsayamadı, ama zorunca bir 'geçmiş günler' sohbetine daldık. Belleğimi biraz daha zorluyorum; Kitapçı amcanın adı İsmet'ti... Dükkânın adıyla; "Işık"tı galiba. Doğru muydu acaba diye sorduğum, ikizim Fikri'yle mutabık kalıyoruz kısa bir 'ceptel' konuşması sonrasında...)

Koltuğumda şiir kitaplarıyla arşınladığım, kenarları beton duvarlarla ıslah edilmiş, üzeriyse yer yer beton plakla kapatılarak, kanal haline getirilmiş dere boyundaki, Arda'ya inen yol gözlerimin önüne geliyor düşündükçe. Nehre dört-beş dakikada ulaşılıyordu. Suyun aynasında yüzümü dalgalanışımı seyrederek, gölgemin de kâh uzayıp kâh kısalan dansına aldırış etmeden şiir okuyordum yüksek sesle. Kendime ziyafet çekiyordum akşamı karşılarken. Genelde tatil günleri, öğleden sonra; ikindiyle akşam arası saatlerde.

Okuduğum kitaplara, suya ve rüzgârın sesine hiç doyamadığımı, doyamamış olduğumu ayırımsıyorum şimdi. Sergey Yesenin, Nazım Hikmet, Vladimir Mayakovski, Anna Ahmatova, Sergey Yevtuşenko, Aleksandr Puşkin, William Shakespeare, Penü Penev vb. şairler bir kalenin burçları gibi görürdü zamanımın içinden. Satın almaya ekonomik gücüm yetmediği için çoğunu Şehir Kütüphanesi "Avitsena"dan ödünç alıyordum. O kütüphane ki tam bir kitap deryasıydı. İnsanı büyüleyen bir derya.

Kitapların sıcaklığını hâlâ ruhumda taşıyorum. Satırların yankısı yazı meleklerince kulaklarıma üfleniyor sanki. Zamanı geriye sardım ya, şiirler seridiymiş meğer geçmiş denen bobini oluşturan film. Makarada anıların dirimi var, büyük olasılıkla en derindekilerin, liriklerin...

Haşallardan cıkalı bir ya da iki yıl olmuş. Deli gibi okuduğum, taşkın su gibi yazdığım evredeyim. Az uyuyup, az gezip, az ders çalışıp ama çokça futbol ve satranç oynadığım zamanlar mıydı, şimdi bana mı öyle geliyor? Galiba biri ötekine eşdeğerde giden dizgedeydi. Defterler dolusu şiirler birikiyordu. Yaşamak bilmeden, farkına bile varmadan biriktirmemiş meğer. On yedi yaşında birikenin / biriktirmenin sözcük karşılığını bile düşünemez insan. Yaşamak; sevdalanmak, susmak, paylaşmak, mahcup bakışlarla dünyayı yakalama umudunu yitirmemek, her nedende, her noktada sevgilinin ışığını bulmak mıydı? Çokça konuşulan, tartışılan, ısrarla yanıt aranan sorulardı sanki. En yakın arkadaşlarım, Pomak Muhammet (zorla değiştirilen adı Sevdalin olmuştu) ve Bulgar Bojidar ile şiirin sözcük kıvrımlarını üç dilde geziniyorduk.

Dünyadaki herkes şiir mi yazıyordu? Bana bütün insanlar şiir yazıyor gibi geliyordu. Muhammet daha çok müzik delisiydi, Bojidar suskundu, şiir gezegeni dışındayken hele... Sonraları, yoğunlaşmanın meyvesi olan iyi ürünler çıkardıydı. Çevremizdekiler, öteki arkadaşlar gıptaıyla izliyorlardı bizi, yaratıcı ruhlular 'poet' kişileri. Şiir defterlerimden aktardığı dörtlüklerle sevgililerine açılan, daha sonra işi ilerletip evliliğe kadar götürenler oldu muydu, benim belleğimde mi öyle kaldı? Pek de önemli değil... Birbirini avlıyorlar mıydı oğlanlarla kızlar, yoksa avlanıyorlar

mıydı şiirle, tam belli olmuyordu. Hiç anlayamadım, ama dizelerin iletme gücünden gizli haz duydum.

Kırçalı Gençlik Evi Şiir Kulübü'nün ilk katılımcıları, Bojidar (Türkçe karşılığı "Tanrı vergisi", "Tanrısal armağan") ve birkaç başka arkadaş okunan şiirlere tapıyorduk. Elbette önce kendi yazdıklarımıza! Okuduk mu karşımızdakileri mest olmuş sayıyorduk. Özel toplantılarda, az çok bilinçli, ama meraklı ve romantik dinleyicilerimiz kütümsenmeyecek kalabalık oluştururdu sanki. Başlangıçta çekine sakına gittiğimiz seanslara sonradan koşa koşa abone olmuştuk. Kulüp yöneticisi şair-dramaturg hocamız, dil, ses, ritim, tema ve metafor kavramları üzerine duruyordu ısrarla. Bizce dünyanın en harika dizelerini döktürdüğümüzü sanıyorduk. Tedirgin, bir o kadar da ateşli ve cüretkâr şiir delileriydik. Gece yarısına doğru ayak seslerimizi Kırçalı bulvarlarına lirik adımlarla rapte diyorduk adeta... Vesselam, uyaklı sözcüklere, buluş sayılan imgeye, çağrışıma secde eden gençlerdik.

Arda nehri üzerindeki köprüden, (pazar yerinden karşı kıyıya ayak basan yaya köprüsü) yürüyüp karşıya geçiyordum. Çantamda şiir kitapları ve gönderil(e)memiş sevda mektupları, suyun sesini, mektupların sıcak anlamını dinleyerek ve kaçak "Güneş" sigarasının dumanını ciğerlerime emdirerek... Karşı kıyıda, kayalık, çalılıklar arasında kıvrılan patikalardan, benden önce geçmiş 'divane'lerin ayak izlerini taklit ederek mi yürürdüm, yoksa bir şiirin ruhu mu fısıldıyordu izleri? Kuş cıkcık'leri, kurbağa vak-vak'ları birbirine karışıyordu.

Tılsımlı doğa devinimleri arasında şiir düşünmenin tadı beynimin ucunda hâlâ. Kuşların, kurbağaların, suyun ve rüzgârın seslerinden fıskıran konser unutulur gibi değildi. O armoniyle pek çok dizeler zuhur ettiği zamanıma. "Nehir Boyu Çoçertosu" adını verdiğim uzun şiir, ırmak şiir, bütün hayatın 'akar' özelliklerini anlatıyor sanıyordum. Hayali sevgilinin silüetini, gümüş suda dans ettiren görüntü; saçların savrulmuş, belin ritmik kıvrılışı, o inanılmaz koreografiyi ve senkroniyi, doğanın gençliğime sunduğu büyük ödül sayıyordum.

Hayal perisi "Emma", gençlik rüzgârının lirik adı mıydı, lirizmin ta kendisi mi? Hâlâ yanıtını bulamadım. İnşaat Teknikumu öğrencisi ve geleceğin Jeodezi ve Kartografi elemanı olarak, köprünün görkemli duruşunu gözlerimin önüne getirmeye çalışıyordum hep. Yani, tasarlanışı, inşa edilmiş olağanüstü güzel bir köprü kurduyordum havsalamda. Üzerinden suya karşı / akışa karşı şiirlerin okunabileceği, kenar yolları, yani trotuarı genişçe olmalıydı... Oysa eski köprü vardı birkaç yüz metre aşağıda. Tren yolunun ve karayolunun geçtiği, iki yanı kayınların, akasyaların, meşe ve salkımsöğütlerin kapladığı, adeta ağaçların altında kalmış tarihi bir yapıydı. O taş köprünün de dili vardı. Raylarının karayolu tarafındaki çimenlerde, akasyaların gölgesinde şiir ve sigara kaçamakları yaşadığımız eski köprü...

Bojidar ile şiirin ses ve ritimden, gizli müzikten önce ve sonra aşktan türediğini sohbet konusu ettiğimiz 'fırası' zamanlar belleğimde henüz. O köprünün bir şiir köprüsüne dönüştürülmesi gerektiğini düşünürdüm. Akşamları, günbatımı saatlerinde, Rodop dağlarının üzerinden batıya, dağ doruklarından öteye, güneşin 'alevsarı' topu yuvarlanırken... Kurguladığıma benzer "Şiir Akşamları" düşüncesinin, bir başka Balkan şehri, Makedonya'nın Struga'sında gerçekleştirilmiş olduğunu öğrendiğimde, sevincim "şiir akşamları" projesinin hayatta karşılık bulmasındaydı. Hayalimin zamana 'monte' edilmiş dünyadaki görüntüsüydü belki de. Sevinmiş ve kıskanmışım : Neden bu şehir bunca geç kalmıştı, şiiri içselleştirme konusunda?.. İlk yayımlanmış şiirimi, ilk röportajımı gördüğüm sevinç anına yakındı, kalbimin gümbürtüsü. Ama ne yazık ki, Kırçalı'de, taş köprünün şiir köprüsüne dönüştürme düşünü orada bıraktım. Zaman bir cadı süpürgesi gibi geçti hayatlarımızdan. Yıllar geçti, köprülerin sırtından, tinenler, otobüsler, otomobiller, faytonlar ve insanlar geçti. Köprülerin altındansa nice seller sular hızıyla hayatlar... Düşler hep kaldı, hayatın yedeğinde gerçekleşmemiş dilekler, ukdeler halinde yaşayıp sürdü. Yaşayıp sürüyor.

Zaman bir motor bobini mi? Aynı işlevi mi görüyor duyurgalar üzerinde, hayat kanalları için enerji üreten dinamoyu ateşleyen merkez mi? Motorun devinimi, çarkların dönmelerini sağlayan kafa ve kola ulaşır. Zaman enerjinin odağında tutmak olanaksızdır. Çünkü geçmektedir zaman, ve enerji de akmaktadır... Yürekten ve beyinden süzülüp dün'e devrilmektedir bugün. Zamanı geri aldım derken böyle bir panoramaya tutunuyorum işte. Yıllar öncesine varmak, flu görüntülere boğulmak kolay değil. Buna mazoist bir senaryo diyecekler de çıkabilir. Belleğinin en dinç ve dinamik yanını ilk gençliğinde bıraktığını, o volkanik püskürmeninse hayatın lezzetini yakalamaya yaradığını unutmuyor ne yazık ki insanlar.

Evet, ilk gençlik yıllarının unutulma tüneline girdiğini düşünerek yazıyorum bunları. Bir metinle zamanı geri getiremediğimi, getiremeyeceğimi bilerek elbette. Ama düşleri, düş kırıklıklarını yad etmenin de zamanı geliyormuş demek ki, sağ oldukça... Yıllar sonra, Kırçalı'deki şiir köprüsünü tasarladığım noktadayım hâlâ. Şimdi, bakacağım (vizör'üm) yettiği miktarda o noktayı yakın plana alıyorum, anılar platosunda. Bin dokuz yüz yetmişli yılların başına iniyorum : Göç ediyoruz. Bursa'ya, çocukluğumun kartpostal şehrine... Hanlar,

hamamlar, camiler, çeşmeler, köprüler şehrine. Payitaht, büyük eyalet, ipek ve şifalı su cennetine... Efsunlu şehre... Yerleşiyoruz. Bursa'yı keşifim kısa sürede gerçekleşiyor. Ve inanmadığım oranda mutluluk buluyorum; orta boy ve genişlikteki caddelerde, çelimsiz sokaklarda, çıkmazlarda, cami avlularındaki çeşmelerde, çınarlarda, duvarlardaki mazılarda, ibrişimlerde, hanımlı püsküllerinde. Belki de en önemli buluşum Setbaşı'dı. Mahfel ve Gökdere üzerindeki köprüler... "İşte şiir akşamlarının mekânı olacak yer" diye düşünmekten alıkoymıyorum kendimi. Set kavramı, sözcük anlamı kıskırtıcı geliyordu ilk ağızda. Set ve Şiir, Köprü ve Şiir sözcükleri iç içe düşünülebilirdi.

Düşünmeye koyuldum : "Set, ti : 1. Toprağın kaymasını önlemek veya suyun birikmesini sağlamak, akışına yön vermek, etkisinden korunmak vb. amaçlarla yapılan kalın duvar. 2. Bulunulan yerden daha yüksekte kalan düzlük. 3. Yamaçlarda basamak biçiminde düzenlenmiş ve duvarla sağlamaştırılmış düzlüklerden her biri; seki. 4. Geçiş önlemek için yapılan duvar, engel, 'Çin Seddi'. 5. Kapama, engelleme." (AXİS 2000, Ansiklopedik Sözlük, s. 2975, Milliyet / Hachette, Doğan Kitapçılık Yayını) Benzeri açıklamaları var "set"in, sözlüklerde, ansiklopedilerde. Köprü sözcüğünüyse, gerçek ve simgesel anlamlarıyla anlatmaya sayfalar yetmez.

Setbaşı köprüsünün turkuaz korkuluklarının Uludağ yamacına yakın bir renkte tutulup kalmış olduğunu gözlemliyorum. Derenin içinde gibi duran kahvehaneleri, meyhaneleri, birahaneleri es geçsem bile, müthiş romantik, otantik hava veriyordu köprü, Gökdere'ye ve kenarlarına. (Keşke Gökdere'ye bakan bir evde oturuyor olsaydım demişimdir daha o zamanlar. Ama hiç olmadı, olmayacak bir dilekti bu.)

Sonra sonra, Setbaşı köprüsünden geçerken Kırçalı'de bıraktığım Arda Nehri üzerindeki köprülerle özdeşleştirdiğimi anladım. Özellikle taş köprüyle. Düşlerle gerçeğin örtüşmesi miydi? Yoksa ukde kalmış, gençlik tasarıları mı, bir şey sürekli dürtüyordu belleğimi. Gelecekteki şiir köprüsü diye baktım Setbaşı'na... Nasıl derler; "potansiyel" kültür etkinlikleri mekânı, deyip avuttum hayallerimi. Öyle ya, neden olmasındı ki?..

"Setbaşı Şiir Akşamları" Bursa'ya, Gökdere'ye, Mahfel'e, Uludağ'a, Nilüfer Çayı'na, bağımı açmış ovaya yakışırdı. Bu düşümü açığa vurduğum. Yıneliyorum işte ve gençlik inançlarının, özlemlerinin unutul(a)madığını da vurgulamış oluyorum. Gençlik yıllarının inanç ve heves yüklü enerjisi bir daha bulunmazdı elbet. Ama düşlerin, dile getirilmiş veya getirilmemiş düşlerin hâlâ yaşadığını 'ifşa' etmenin ne zararı olabilirdi. Bu hayal ve dileğimi Bursa'da şiirle hayatını buluşturmuş birkaç arkadaşşıma açtım daha o yıllarda; yani bin dokuz yüz yetmişlerin ortalarında. Nahit Kayabaşı'na, Ferit Durmuş'a, Mehmet Önalp'a... İhsan Deniz'e, Nevzat Çalkıkuşu'na söylemiş miydim, tam bilemiyorum. En azından, fırsat doğdukça söyleme niyetimi gerçekleştirdiğimden eminim. Örneği daha sonra, İhsan Üren, Nadir Gezer, Ali Özçelebi, Mustafa Durak, Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver hocalara, Ali Aksoy'a, Nuri Demirci'ye, Halûk Cengiz'e ve Yeni Biçem çevresine uğramış herkese duyurdum dileğimi. Toplantılarda, özel sohbetlerde. Belki, şimdi adını anımsamadığım, şiirin ortak çekimiyle yolumuz kesişmiş başkalarına da dedim. Bursa'ya kazandırılacak böyle bir etkinlik, tarihinin ödülü olurdu. Bursa'nın hayatına hayatiyle dokunmuş onlarca, şair, yazar, besteci, tiyatroc, güfteci adı varken. Bilinen ve bilinmeyen.

Düşümü defalarca seslendirdim evet... Ama hep düş olarak kaldı, "Setbaşı Şiir Akşamları" festivali... Yıllar yine geçti. Yine hayatın ve büyük iskalamaların, zaman seli akışına kapıldığını görüp seyre daldık. Oysa Mahfel'de buluştuğumuz, ya da rastlaştığımız ne çok yüz birikmişti anılar sepetine... Şiirin hayatımızdaki diyetine karşılık, yansımamızın azlığını aralıklarla anlattım bazılarına. Uğradığı haksızlıktan sıyrılmaması gerektiğini, daha etkin duyurulması için bir şeyler yapılmasının şart olduğunu.

Yıllara yenilen sadece bedenler ve beyinler mi? Yoksa canlılara eşlik, tanıklık eden nesnelere yenilir mi zamana? Nesnelere dil veren, anlam zerk eden, değer yükleyen insanogludur. Sınırlı bir zaman dilimi içerisinde hayatına eşlik etmesini sağladıkları yerler ve nesnelere hiç kuşkusuz, kişiliğini belirleyen. Köprülere adını verense, konumu, tarihi, hikâyesi ve yapı özelliğidir. Taş ye da beton, bir insanın ömründen uzundur kesinlikle. Yani yerler ve yapılar üzerinde en az birkaç insan konuşuyor. Setbaşı köprüsünün tarihi de zengindir bu bakımdan. Kaynaklardaki bilgiler yeterince anlatıyor da... Ya onu kullanan, buluşmak, geçmek / geçişmek hatta intihar etmek için kullanan insanlar? İnsan halleri? Bu konu ayrıca irdelenmeye açık kalacak, sonsuza dek kalacak. Şimdilik, "Yer Şiirleri" dosyamda dinlendirilmeye bırakılmış şiirimle resmetmeye çalışayım köprüyü:

SETBAŞI

Taşdaki ömrü iyi oku demişti, konuşmuştu toprağı kumul ile humustan muteberdir taş; taşır mavi acıyı azmiyle, acıyı ve yalnızlığı, çatlaklarda, çentiklerde korkuluklarda kaç intihar niyeti, ama marifet canda

az konuşmuştu; aşktaki közü közdeki aşkı iyi oku demişti rüyama geldikçe, ak sakallı miladı dervişin

bu köprüden bir kez geçilir ya, sen çok say herkese çık soyun sözcükleri, yalın ol; irtifa yavan ve boş... yalan işkencedir, kork, ama yankılmaktan değil kus akanı tutamaz hiçbir set; hele kendindeyse taş/kını çok sev; ki saplanıp kalamayacağın zamandır, bil demişti, gözleri yumuk dedem, rüyama geldikçe sür

sur idi başımda gerili duran; hayat mucizedir iyi oku insan aczi o; bir yelkovanın ardındaki gölge koşusu kalan ne, bir mi hep mi, önce ve sonra alında oyuk... içinden toz, üzerinden zaman geçti en çabuk; sus ki taştaki ömrü iyi oku demişti; nefes beklemez, gider hazırlanmış her görüntü, Mahfel'de geciken çay bile.

taşı iyi oku demişti; güneşin, rüzgârın ruhu ruhunda.

Bazen, yerlerin şiirle ilişkisi, anıştırdığı zaman ve hayat fragmanları düşündürüyor beni. Bu bağlamda, en çok da "Şiir Akşamları" ya da "Şiir Geceleri" adıyla yapılacak festival. Kavuşulacak değerli buluşmalar doruğu... Bir "Bursa Edebiyat Günleri" yıllardır Bursa'ya paha biçilmez güzellikler katıyor. Bizim, yani bu kuşağın görmeyeceği, yirmi, otuz, elli yıl sonraki hayatta, kent tarihine, edebiyat etkinlikleri tarihi ekleneneğini kim yadsıyabilir şimdiden? Bunca 'sanal yaşam' çağına koşarken insanoğlu... Gerçek, yani fiziki temaslar, altın değerinde, mucize diye aranmaz mı? Bunları sorarken, 'çok da zor olmasa gerek, güncelliğin ritmini coşturacak görkemli etkinliğin tasarlanması' diyebilirim kendi kendime. İnsanların sarf edeceği emek ve umut boşa çıkmayacak durum önceden programlanabiliyorsa. Bir araya getirilmesi muhtemel insanların talebi ve gayreti, aynı amaçta; şiirde, buluşup düğümlemişse, yabana atılmaz büyük girişim: "Setbaşı Şiir Akşamları". İşlem basit bir plan çerçevesinde yürütülebilir : Etkinlik akşamları, belli saatlerde, motorlu taşıtlarla kullanılmayacak şekilde düzenlenir ulaşım, yani Setbaşı köprüsü trafiğe kapatılır öncelikle... Olay yalnızlaştırılrsa; büyük bez afişler ve ışıklı tabelalar, panolar, köprüye çıkan caddeler ve sokaklara asılarak, şiir akşamları duyuruldu mu, sonrası gelir. Hepsi bu. Öteki örgütlemeler olağan akışla gerçekleşir. İnsanlar için, yaya gelip katılmak, izlemek zevkli olacaktır. Mahfel, kahvehaneler, barlar, pastaneler şiir tenefüs edecektir. Setbaşı köprüsünden, suyun akar yönüne veya geliş yönüne bakıldığında, parıltı yağmuruyla karşılaşılabilecek, öyle bir ışık yakamozlaşma görülecek ki, kutsal davetiye yerine geçecektir herkese. Bursalılara ve konuklara rüya gibi bir sesleniş gelecektir, öyle yerleşecektir belleklere. Zira mevsim yaz sonu / güz başı bir aralarda, hava o döneme yakışır gizemli kapalılıkta veya ıslak olacaktır, haliyle Gökdere de akacaktır usul usul.

Köprüünün üzerinde, şairler en sıcak ürünlerini okumalıdır. Teknolojinin olanaklarından yararlanılarak kurulan ses düzeni, bütün Gökdere boğazını dize dalgacılarıyla kıpırdatacaktır. Dere yakınındaki sokaklar, aralıklar, bütün pencereler ve kapılar, parapetler ve peykeler şiire bulanmalı... Köprüden deryeye güller, karanfiller, laleler bırakılmalsı; korkuluklar, rengârenk ışıldaklar, kurdeleler, taçlar, konfetiler şenliğine dönüşene dek süslenmelidir. Tarihi Setbaşı köprüsünün iki ucu, dinleyiciler, izleyiciler için sandalyelerle, kanepelerle 'loca'lı salon kadar albenili hale getirilmeli ki, biriken şiirseven ahalî, uzunca süre sıklıkla kalabilen orada. Gökdere'nin sınır olma özelliği silinmeli üç gün boyunca : Doğuşu, Mahfel ve Çınarın meydanı tarafı Yıldırım İlçesi; Mavi Köşe ve Prestij Sinemaları tarafıysa Osmangazi İlçesi olduğu unutulmalıdır. Belediyeler de, bu yönde gayret göstererek iyimler duygular yaratsa, kentin gerilim yükü hafiflemeyebilir mi? Kaos ve kir halleri bir süreliğine unutturulmakla... Hazırlanacak standlarda sadece ve sadece şiir kitapları, şiir kasetleri ve cd'leri, şair posterleri/afişleri sergilenmekle atmosfere şiir telkin edilmeli. Gökdere'nin bereketi, güzelliği hayattan yana yorumlanmalı, şiirin vazgeçilmezliği vurgulanmalı, kutsanmalı. Spotların, yanardöner fenerlerin altında toplanmış insanlar, zamanın ve varolmanın anlamını düşünebilmeli bir daha, ve kolaylıkla. Köprüden Uludağ'a ve ova'ya yankılanan imgeler, yazanın adı açıklanmadan oylumdaki adresiz konumunu almalsı, yani ilk sunuşta anonimleşmeli. Çünkü şiirin 'olma' kıvamı anonimleşmiş halidir. Son kertede, kim okursa onundur şiir. Tam bir pervane gibi dolanmalı, dönmeli Setbaşı göğünde, şiir akşamlarındaki dizelerin yankısı. Yıldızları kıskandıracak çığlıkla sürmeli rakı sözcüklerin. Okunan şiirlerin kime ait olabileceğini bir yana bırakıp, her dinleyici / izleyici kendi şiirini kapmalı o büyüklük pervanesinin rüzgârından. Sergilerdeki kitaplardan, disket ve cd'lerden, bulup / seçip çıkartılmalı, dizelerin şairlerini. Evet, köprü üzerinde susulan / söylenen şiirler hep bir "Meçhul Şair" kimliğine büründürülmeli öncelikle. Meçhule gönderilmeli paylaşılan dizeler. Ürünün "Setbaşı Şiir Akşamları" seçkisi adı altında toplanacaktır kuşkusuz. Söylemeye bile gerek yok. / ...

Mehmet Mümtaz TUZCU

SESİN Kİ CAN YAZIMIN

Sen gece denizimde güneşin yelkencisi
Sen altın renkli güzel, sen sevda erkencisi

Gövdedeki gül yarım bak çağırma acıkmış
Ariysa sırlsalkım bitmezlere gecikmiş

Saçın, batıdan altın kaldıran o köz yığın
Yüz tayın toynağında har kalgıtır yüreğin

Cin dolanır aşığı, odun ki yakut yakmış
Sesin ki can yazımın en serin esintisi

Betül TARIMAN

SUDA

*mışıl'a, kedime
ben çıkıyorum
kaldırıp gözlerimi ikindiden*

benim adım gülün
meğer ki suda bahar imişim
yüzer imişim geceme
at kestaneleri, yosunlar
arasında geçermiş adım

peki şimdi ben bir ayna olsam
bin ayna parlasam pazarda
baksa münire, süleyman
amcam uğur, güliz
sokaktan kızlar geçer öyleyse
ne çok güz boğulur suda

uzağa düşerim uçurumun siyahından
aydınlıktır bakışlarım
saçılmış kumaşlar bile tezgahımdan
derin mavilerle geçer

çünkü sevgiliyimdir
yatkınımıdır ya gitmeye
ağır ağır açan
ağır bir ay penceremde
ay o tortusu zamanın
bir görünüp yok olur akşamda

benim adım gülün
meğer ki suda yaprak imişim
yüzer imişim geceme
kahve falları, sıvasız evler
arasında geçermiş adım
diye yazdım bilinsin
benim adım gülün

ben geceme teşekkür ederim

“Setbaşı Şiir Akşamları” şiirin ve kentin aynı amaçla, aynı zamanda dünyaya bakmasını, dünyanın da şiire ve kente bakmasını sağlar değil mi? “Struga Şiir Akşamları” o güzellikle geçmiştir dünyanın şiir tarihine. Bu güzelliği yinelemekten öte daha da geliştirip, Asya kıtasının, Ege’ye, Marmara’ya, Karadeniz’e, Trakya ve Balkanlara yakın, iksirli yarımada ucunda duran Bursa, evrensel boyutlarda şiir akşamları gerçekleştirilemez mi? Yaygınlaştıramaz mı? Yıllardır, aklımın bir kenarında demirlenmiş duran bu düşü söylemeden göçersem, şiire, atlasıma ve doğaya ihanet etmiş olacağımı sanıyorum. Şimdi içimdekileri söylemekle boşalıp rahatlayacak mıyım? Hayır. Bursa sanatının bir dönemine, soyut ve somut anlamda etkisi olmuş, sevgili edebiyatçı, şair, insanlara seslenirken, bu talebimi yineleyeceğim; “Setbaşı Şiir Akşamları” yaşanmalı bir gün. Kültür adamları, yerel yöneticiler, sanatseverler eninde sonunda ciddiye alacaktır bu düşü, bu talebi. Ya da ciddiye alan birileri çıkacaktır.

O şiirli akşamlar ki, kapsamına gündüzleri de katacaktır. İlçelere şiir seferleri düzenlenirse, Bursa’yi onurlandıran şairler, Mudanya, Gemlik, İznik, Orhangazi ve Karacabey’e, söyleşiye, okuma toplantılarına davet edilirse fena mı olur? İlçelerin kendine özgü yöresel değerleri vardır bilinen... Haksızlığı önlemek için her yıl en az üç ilçeye götürülebilir şiir festivalinin uzantısı oturumlar. Belki de yerel yönetimlerin düzenlediği, zeytin festivali, kiraz, elma, şeftali, ahududu, ayva, armut, dut vb. meyve festivallerine alternatif değil ama kültürel çeşni için eklenir belki “Şiir Akşamları”nın farklılığı.

Şiir akşamları, okunacak şiirlerle gecelerin alacasına gül damgası olacaktır. Salt okumalarla sınırlı kalmayacaktır, kalmamalı. Kalamaz! Kendiliğinden oluşan ek etkinliklere de fırsatlar doğar öylesi durumlarda. Örneğin Yeşil’den Tophane’ye kadar söyleşi/sohbet yürüyüşleri, ikili, üçlü belki de kortejler halinde gerçekleşecektir. Bu eksen üzerindeki tüm alışveriş noktalarına, vitrinlere, duvarlara şiir afişleri, dergi sayfaları, fanzinler, fotokopiler asılarak, genç, orta yaş, yaşlı demeden, tüm şairler onurlandırılmalı. Devinimi ifade olanağı sunuldukça sürüp gider çünkü. Bursa kentinin, Büyük Postane’nin, Ulucami’nin, Belediye Sarayı’nın, Tiyatro binasının, okul duvarlarının şiirlerle donatılması; başta Nâzım Hikmet, “Bakışınız Uludağ ile...”; Ahmet Hamdi Tanpınar, “Bursa’da Zaman”; Cemal Sılay, Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Edip Cansever, Özdemir Asaf, Metin Eloğlu vb. dünyadaki yalnızlığını tamamlamış şairlerin ve halen izleme, okuma olanağı bulduğumuz ustalarımızın şiirleriyle nakışlanması bir mucize sayılmaz mı? Sayılır. Gerçi, gitmişlerin dert edindiği, dizelerinin insanlara söylediği incelemeler, güzellikler ve anımsattığı pek çok şey artık yok bu dünyada... Musibetlerden sonra, güncelliğin boğucu atmosferini değiştirecek ılık, dingin bir katkı olarak, dizelerden esenlik ve umut akamaz mı? Zamanı sağaltım olursa şiirin etkin kılınmasıyla mı olur? Yanıt bu bağlamda aranacaktır kuşkusuz.

Setbaşı’ndan Tophane’ye, Setbaşı’ndan Emirsultan’a dek zamanı şiirle, şiire akıtmak kolay iş olmasa gerek. Şiir sorunları salıncağında meddücezir oluşturan düşünceler, dünya döndükçe baş ağrıttacak, yürek sıkıştırıcaktır. Bu bilinen gerçek. Bursa’nın şiir akşamları şiirle ilgili ya da şiirsel yeni ufuklar açmaz belki, ama adı geçenlerin paylaşılmasını sağlar. Öyle olması da, kuşkusuz şiir için kazanımdır. Bursa, kentlisini şiire çekmeli; ama bilimsel etkinlik, sportif etkinlik, turistik etkinlik gibi olmamalı bu... İlk adımlarda Bursa’lıları böyleli etkinliğe katmak kolayca başarılamaz belki, ama sonrasında tüm varlığıyla kaynayacak, kaynaşacaktır şiirle. İle şiirle! Çünkü sözü edilen düştür. Düşse, bütün insanlığa, her koşulda cazip gelir eninde sonunda. Dünya düş peşinde kapılıp giderken o denli ‘tuhaflı’ varsayım sayılmamalı bu... Zemin süreci ki, ürünlerin anımsanmasına, yeni ürünlerin doğmasına zemin hazırlar. Yaratım an’ları bahaneyle çoğalacaktır. Çoğalıyor. Sonuç olarak, öyle ya da böyle dönüyor, dönecek, dünya da şiir de... Uyarına gelirse, tinsel imgeleriyle gerçeklikten çıkıp ruh katar nesnelere, şiir, hep katar.

Şiirin insanlardan beklediği ne var peki? Hiç, hiçbir şey istediği yok. Yaşam verileriyle, rastlantılarıyla kesinleşmiştir, sabittir... İstemek şiirin özüne aykırıdır. Şiir sunar ve içerir; almaz. Şiir, umudu ve umutsuzluğu, sevinci ve üzücü, sadakati ve ihaneti, cesareti ve korkuyu, şefkati ve şiddeti, tembelliği ve çalışkanlığı, sevgiyi ve kını, acıyı ve tatlıyı içerir. Bu minvalde, sürekliliği gütmek, şiirin tasarlanmamışlığını, kendiliğindenliğini koyar ortaya. Çünkü şiir şairin değildir. Yinelemekte beis yok : Şiir, şiiri okuyanın, algılama gayreti gösterenindir. Anlamak ve anlaşılacak kavramalarını dışarıda bırakmaktan yanayım; dışarıda bırakıyorum. Şiir, sözcüğün kan basıncını, tinsel derinliğini, uçurum titizliğini, uçurum yamacındaki dirim çiçeğini, imge zerreciklerini; kutsal polenleri görenindir. Şiir yazanın, yaratanın düş çiçeğidir; somut hale geldi mi, yola çıktı mı artık dolaşır durur. Ne kadar çok insana değerse, ne kadar gerilim üretir ve / ya giderirse o kadar vardır. O nedenle “Setbaşı Şiir Akşamları” şiire devinim alanı açmak, zamanı ‘imge söz’ adına (durdurmasa da) yavaşlatmak bakımından gerçekleştirilecek önemli bir girişimdir. Düşünüyorum. Düşünülmeli, diyorum.

Hayat, insanlar, kent ve doğası, kaba güncelliğe feda ettikleri ‘ince şeyler’i geri kazanmak, yeniden dolaşıma sunmak için bir şeyler

KARANFİL VE KAPLUMBAĞA

-Merhaba Roland Barthes

yapmalıdır. Zamanın ve gerçekliğin 'arka bahçe'si, sevgi, saygı, konuşma, (muhabbet, diyalog...) çiçekleri yetiştiren yeryüzü mekânı bellemeli. Bellense ne kaybedilir! İnsanlık arada sırada bari anımsasa çiçeklerin ruhunu... Görse... Solusa... Varoluşun kanıtı "Kanat Hareketleri" görülmeli; rüzgârı duyulmalı, bilinmeli. Setbaşı'nın cadde, sokak çiçeklendirmeleri, ışıklandırmaları, hep 'zarafet' evrenselliğiyle seslenmeli dünyaya... Zamanın salt kötülük getirmediğini; zor olanı, barışı ve esenliği de iletebildiğini katmalı renk ve ses şölenine. Şiir şölenine...

Bursa'nın şiir akşamlarını hayalinde yaşatanlardan birisi olarak, naçizane, önsezi, öngörü 'şerh'iyle de yazabilirdim bunları. Hiçbir rastlantı kolaylığına bırakılmaz! Bir parça o duyguyu besleyerek okşuyorum şimdiki, kalemimi... Metni temize geçerken tuşları, 'klavyeyi' de okşuyorum. Gözümün önünden hiç eksik edemediğim görüntü, kitap sayfalarından elde edilmiş şiir slaytlarının 'multivizyon' teknolojiyle mağaza vitrinlerine, bina cephelelerine yansıtılmış, rapedilmiş sahneleridir. Düşün şirazesi olur mu? Olmaz. Şiir bir sergileme ürünü değil. Kabul, ama teknoloji çaprazlıklarının egemen kılındığı çağda ve ortamda, şiir adına en düşük düzeyde de olsa teknolojiyenin yararlanılmasından yanayım. Naçizane, katılıyorum; şiir-teknoloji ilişkisi bağlamındaki böylesi tezlere... Hayatın vitrini dışsaldır, bütün kavramlar için olduğu gibi. 'Dış' adresli terminolojiyse; banka vitrinlerini, döviz büfelerinin elektronik fiyat bantlarını, ve borsa ekranlarını sunar bireye. 'İç' tüm o güruh altındaki hayat iltisini duymayı, şiirle yükleyip hafifletmeyi dener. Adeta yüreğine sahip çıkmayı dikte eder insana. Şiirin içine giren ve içine şiirin girebileceği her 'varoluş'-'yok oluş' ekseninde etkindir insanoğlu. Söz konusu alanda gösterir kendini. Ben, neden banka ve mağaza vitrinlerinde Orhan Veli'nin "Sokak Kedisi" şiiri kıpırdasa, hayat daha da kolaylaşır diye düşünüyüm? Ama düşünüyorum işte. Büyük giyim mağazalarının vitrin mankenlerinin elinde, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Yaşamak Bu Kadar Güzelken", Gülten Akın'ın "Seni Sevdim", Cemal Süreya'nın "San" şiiri bulunsun... Ne güzel şaşırtır insanı değil mi? Şiir şaşırtıcıdır, dünya bilindiğinden beri. Evet, bir şiirle hayatı altüst olmamış / olmayacak duyarlı insan düşünülemez. Bursalının üç akşamlığına şiiri ağırlaması ne güzel düş değil mi?. Dünya konukluğu, Bursa konukluğu, şair konukluğu, şiire konukluk... Yaşamın şiirle şaşırma mutluluğunun belirtileridir özlediğim. Bu düşün kaynağı da o.

Şiiri bilmek, ezberlemek şart değil. (Hiçbir zaman olmamış ki...) Şiirin yaydığı iyimserlik, kötümserlik gibi yaşamsal ve felsefi değerler bezemektedir yaşamı. O değerleri yaydığı sinyaller, bireyi öteki türdeşleriyle bağlar. Yaşamak birbirinden haberli, birbiriyle ilgili olmayı zorunlu kılıyor çünkü. İlgili, ilişkili yaşam ağı insanoğlunun dünyasını renklendiren en önemli faktörlerdendir. Süresi belirsiz, ama biteceği kesinlikle bilinen, kavranıp benimsenen ömür, 'siyah-beyaz'lığa katlanamaz. Tekdüzeliliği bozan, ömrün bazı alanlarını 'deforme' eden renk hazzının varlığı, yaşanan anların doruk noktalara yükselmesini de sağlar. Görene, duyana ilaçtır, sağaltım tilsimidir. İşte bu renk ve armoni dalgalanması, sağlığı, esenliği aktarmasa bile, kişiden kişiye zihinsel enerji ulaştırır. Varoluş saçmalığı üzerine dipsiz kuyu eşilmesini geciktirir, belki de önler. İnsanın yerini bulması, kişiliğini kanıtlaması siyah-beyazlıktan kurtulmasına, yaşamının imgelere bulanmasına bağlıdır. Yaşamın şiirselliği sezmesidir bir bakıma. Şiir; insanı, mekânı, zamanı ve oluş koşullarını okunur kılmaya yönelendir; sorularla, kurgularla, düşlerle, kırılmalarla ve yıkılmalarla. Bu çerçeveden bir enstantane olmalı, olabilir diye kurdum, hâlâ kuruyorum "Setbaşı Şiir Akşamları"nı. Gerçekleşme bile, dünyaya, doğaya tohumu atılmış bir düş artık... Elbet birilerini 'absorbe eder', yani içine çeker, büyütlü su gibi emer, soğurur, kim bilir?

Bursa'nın şiir kolyesi, veya şiir çelengi gibi düşünülemez mi Setbaşı köprüsü? Uludağ'ın yamacında, kentnin boynunu süsleyen ışıklı, incili, elmalı, zümrütlü, yeşimli, pırlantalı; akla gelebilecek her mücevherle bezenmiş takı diye algılanamaz mı? Setbaşı semtinin adı dünyaya, evet, uydular aracılığıyla bütün insanlığa aktarılamaz mı, şiir akşamlarından? Çok iyi düzenlenmiş bir uluslararası etkinliğe dönüştürülemez mi? Bursa'ya yakışır düzeyde, şiirin yeniden ve yeniden hayata sunulmasıyla?

Şiir adına, şiir lehine sorular sorup yanıtlar arayan bir 'meccup' sayılır belki, bunca 'kafayı takmak' konuya. Olsun. Yanıtlar bulunmasa da, bulunanlar arayış gerekçesi ve yöntemleri kadar 'kaçık' görüle bile, şiir dolayısıyla paylaşmaya değer. Bursa'dan böyle bir düşün gövermesi, bu post-modern dönemde, hayatın ve insanlığın zıvanadan çıkartılmış olduğu koşullarda, açıklanması, dolanım sunulması yadsınabilir. Olsun. Hiçbir talebi olmayan bir 'düş yolcusu'nun en son hezeyanları sayılsın varsın. Nitekim sayılabilir de. Naçizane, düşünyle var olan ve düşünyle görüntüsünü dünyadan çekeceğini bilen, önemsiz 'doğa parçası, zerre' sanıyla sayıkıyorum tüm bunları. Lafı bunca dallı-budaklı hale getirmenin nedeni de bu: gitme hazırlığı. Canlılar fanidir ama düşleri ebedidir diyenlere, diyeceklerle selam eden yürek çarpıntısıyla yineliyorum : Şiir için, "İpek Kent" Bursa adına ve hayat adına... Hayatlarımız adına, yine de şiir olsun yolumuz, diyorum. Hep ve her daim...

Beden yargılar kendini, dolaysız bir savunma biçimi gibi. Ve mutlaka izlerini taşır tarihin ten.

Tarih kurulmuştur çünkü..

Kımlıtsız bir eylem biçimine benzer. Bir şeytan kovmadır. Baştan belirlenmiş göstergeleri yoktur. Uyku-ölüm ve hayat arasında gidip gelen bir alışveriş gibidir.

Ölüm yaşanmış ve sevilmiştir.

Ve bilinir artık.

Ölüm ne cennettir ne de cehennem.

Dokunaklı ama yine de görkemli bir çataktır.

Çürüyen bedenler yaşamı anlatır belki de.

Tarih kanla beslenir.

Ten saydamdır

Gizler taşır

Karanfil solar kaplumbağa ölür sonra.

Soner SANCAKTEPE

EL YORDAMI

10 emre kadar bakırdım. İşte söylüyorum boşa çıktı gençliğim. Ne tansık dağıtan tufanları ne tanrının mührünü gördüm. Oysa, gökkuşağında güneşin sevişmelerini Tanın tutkulu gülüşleriyle kopan sağanaklarda suretimi bulabilmekti niyetim.

Anımsıyorum iyiliği, kötülüğü

Bir zaman kanat okşadı elim, bir kapı açıldı sulara

batık bir ses işitti bedenim, buyurgan değildi bu ses.

Yüzümde, tutkuların vaadi,

aşka dağılıp duran musanın ölümü gizliydi.

Ve güneşi kendi ışığıyla kıskırtan ürkünç topraklardan geçtim yalnayak.

Sislerin şehirleri sildiği bir vakit

ölümüyle saçlarımı toplayıp doğumunu coşturan bir kadın

atıverdi ellerini gençliğime

çirilçiplak.

Her uykuyu uyumak istiyordum, her sesi duymak

her suda boğulup, her çocukta doğmak.

Anımsıyorum iyiliği ve kötülüğü,

Bir ara kılıç çektim doğurgana

bir ara doğurgana kılıç gibiydim.

ZAMAN RENGİNİ NELERDEN ALIR

Ramis DARA

Uluabat Gölünde dokuz ada var; bunların en büyüğü Halilbey Adası, adını, Metin Güven'in –anne tarafından– dedesinden alıyor.

Metin Güven, Türkiye'de bugün Bursa denince, adı akla ilk gelen şairlerden biri. Bursa'da günümüzde elbette başka şair arkadaşlarımız da yaşıyor. Metin Güven bu arkadaşlarımızın, hem en su katılmamış Bursalılarından, hem de en eskilerinden; bu arada en çok şiir kitabı yayımlanmış olanı.

Geçtiğimiz yıllarda, adı geçen Halilbey Adasına bir gezi yapmayı düşünmüştük de, tasarımız suya düşmüştü. *Saklı Zamanlar*'a da aldığım 21 Eylül 1997 tarihli günlüğümden :

"Bugün Mustafa Durak, Metin Güven ve Melih Elal'la Uluabat gölüne, gölün ortasında bulunan ve Metin Güven'in hissedarları arasında yer aldığı adaya gezmeye gidecektik; bu yüzden erken kalkıp kahvelerdeki gazetelere göz attım, kendi gazetelerimi satın alıp eve geldim, telefonlaşmalar sonucunda geziden vazgeçtik : öğleden sonra yağmur yağabiliirdi."

Geçen akşam İnebey Caddesi 47 numaradaki küçük yer evine uğradığımda, Metin Güven oturmam için kedilerinden bana yer açtı ve o gün yağmur yağmamıştı, dedi. Doğru, yağmamıştı. Ama gidememiştik işte. Keşke önümüzdeki yaz gidebilsek!

Bir dönem Mustafa Durak Hocamızın, burada bir özel üniversite kurma düşüncesi vardı; şiir, edebiyat, tiyatro... Dilek, Serdar, Melih ve ben de dinledik... Yattı. Bu düş kırıklığının tabii payı yoktur ama, Mustafa Hocanın Metin Güven'in şiiriyle ilgili yazdığı büyük emek ürünü yazısının, biraz satısmacı bir yanı da vardı... Kişisel yaşamlarının rotaları yüzünden zaten birbirlerini pek görmeyen bu dostlar, darılır gibi oldular bunun üzerine... Bu uğrayışında, Metin Güven, kişisel kırgınlığının yanında, bu yazıdan çok da yararlandığını söyledi bana. Öyleyse artık, diyorum, doğal dostlar, dostluklarını, kurulu ve hemen kırılır gibi olduğu noktadan hareketle, yeniden başlatabilirler...

Yazın, Halilbey Adasına topluca bir gezi yapabiliriz, örneğin; edebiyatsız-şiirsiz günlük hayatın günahlarından biraz arınabiliriz : Ali Aksoy, M. Emin Atasoy, Nevzat Çalıküşu, Turgut Çelik, Ramis Dara, Nuri Demirci, Yasin Doğru, Mustafa Durak, Melih Elal, Nadir Gezer, Turhan Gürel, Metin Güven, Hilmi Haşal, Nahit Kayabaşı, Hüsam Kurt, Alev Kutluözen, Hüsamettin Olgun, Ali Özçelebi, Saffet Soyöz, Bedriye Sönmez, Yücel Ulu, Serdar Ünver, İhsan Üren...

Halil Bey, bir zamanlar, 1943'te öldüğüne göre, bundan önce, bu adanın gemilerle çeşitli ürünler ihraç edermiş İtalyanlara ve çok da çapkın biriymiş : Konuyla ilgili ipuçlarını Metin Güven'in "Dedem Halil Bey İçin Zula" (*Lâl Olsun, Ölsün*, s. 22) şiirinden devşirebilirsiniz...

Metin Güven'in çocukluk, ergenlik anılarında yeri olan adayla ilgili başka kimi şiirleri de var kitaplarında : "Ada" (*Yarasa Karnında Aşk*, s. 13), "Eşkiya" (*Geriyeye Söz Kalır*, s. 13), "Ada" (*Yaz Biliyor Her Şeyi*, s. 37).

Şairin bu günlerde yayımlanacak olan *Unutmak İyidir* adlı 12. kitabında yer alan bir başka ada şiiriyle ayrılmam buradan derseniz. Bu arada görelim bakalım, adamız neye benziyor, zaman rengini nelerden alıyor...

ADA, KEDİLER, KADINLAR

1.

Kediler uyurdu, karanlıktı
Küçük ağaçlar gibi kadınlar güneşe dönerlerdi yüzlerini
Dur durak bilmeden geceye doğru koşardım
Yaralı bir hayat gibi sürüklenirdi her şey
Yitik ve çaresiz

2.

Islak bir mendile sarılmıştı yıldızlar
Yağmur, kendisinden başka kimseye inanmazdı

Çocuklar tarafından kargışlanan tembel kadınlar
Güneş göğüslerinde taşırlardı

Sevinçli bir kuş gölgesiydi sanki ada

Zaman, gülden ve ölümden alırdı rengini.

Saffet SOYÖZ

YOKOLUŞ VADİSİ

yokoluş vadisindeyim
dağlardan, nehirlerden, kentlerden öte

kıyılarımda oynayan çocuklar vardı bir zaman
yangınlar çıkardılar ormanlarımda
yanarak geçtim onları, gümüş renkli
bir im / bir telek vardı ellerimde

ve çerçevelerinden taşan her şey

çocuktular, savaşıp yeldeğirmenleriyle
sevdiiler masal ülkelerini
kadırgalarda köle avlarına çıktılar

dağlar yakılmıştı yüreğimde, denizler kurutulmuştu
nasıl anlatsaydım
hep yabancı olmaktan çıkmışlardı gözleri, elleri
gizleri yüreklerimde / dervişler yıkılmıştı

yıllar geçtim aç, susuz
yollar geçtim uykusuz
eyerlemedim atımı yine de hiçbir sebilde
şimşekler çaktı ve fırtına ve tufan da çıktı
inanmadım hiçbir Nuh'a ve yaktım gemileri

yokoluş vadisindeyim
renklerden, seslerden, şekillerden öte

Şiirimizde 2000 Ufuk Turu ekimimizle ilgili bir not :

İhsan Üren'in, bir yıl boyunca yayımlanan yazın dergilerini izleyip seçtiği şiir ve şairlerden oluşan Şiirimizde 2000 Ufuk Turu ekinde yer alan Onur Caymaz'ın Mızıkça şiirine aşağıdaki dizeler eklenecektir. Eksiklik şiirin alındığı dergiden kaynaklanmaktadır.

(...)

mızıkça bir şeyin adıdır incecik ve serin
ömürlük bir incelemeyle seviştığımız otellerden
alçıya alınmaz imzalı kırıklarından düşlerin
mızıkça bir çocuğundur Salı pazarından alınan
güzeldi geçti desek yalan çocukluğumuzuka

kalbimde öyle bir izin var ki kalbime kalbin için
nergis ellerinden tutsam elinde elimin izika

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 535 – 398 98 16)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	Prof. Dr. Ali Özçelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Aylık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.

